

Varhan

text: Lukáš Paulů
foto: archiv V. O. Bauer, Ivan Malý, Rudolf Genserik, Tomáš Třeštlík,
Dr. Josef Louda, Petr Soukup, Lukáš Paulů

Orchestrovič

Varhan the king

Kde se vzal tu se vzal, najednou jsem na hudební scéně začal vnímat démonického Varhana Orchestroviče Bauera.

Kdy jsi hudbu začal vnímat jako profesi?

Jako nic nevzniká jen tak samo od sebe, tak ani já bych bez vývoje, studia a bez posedlosti hudbou nemohl být tam, kde jsem dneska. Navíc je na tom skvělé, že to je nikdy nekončící proces inspirace, poznání a následné tvorby a realizace hudby, je to pokaždé jiné a mě to moc baví.

nástroj mi opravdu učaroval, často jsem se nechal v kostele i na noc zavřít, abych mohl improvizovat a objevovat nové harmonické i melodické světy. Mezitím přišla revoluce, takže společenské klima mi umožnilo naplno se věnovat hudbě – přihlásil jsem se na konzervatoř a založil jsem si vlastní orchestr a skočil jsem do toho po hlavě naplno – a od té doby jsem mohl věnovat veškerou svoji energii hudbě od rána až do noci.

Mluvíš o povrchní hudbě. Máš na to definici?

Definuje se to těžko, nicméně jsou to často ta bezpohlavní jednoduchá banální řešení a často i s chybami. Mě to prostě uráží, odmítám se klanět ubohým blbostem. Mám u toho pocit, jako kdyby někdo vzal lejno a prohlásil ho za vrchol tvořivosti. Tím ale obecnstvu ukazuje své pohrdání nejen posluchači, ale i veškerými hudebními kvalitami již dosaženými – a to se týká všech žánrů. Je v tom i nesebesoudnost a nepoctivost. Ne vždy je to tak úplně na sto procent, ale koli-

Bauer

Hudbě jsem se věnoval odmalička, táta mě učil na piano, postupně jsem objevil, že mám sluch, že jsem schopný vybrnkat na piano písničky z televize a z rádia nebo co jsem kde slyšel. Později jsem chodil do lidušky, ale faktem je, že jsem nemohl hrát hudební kousky, které se mi nelíbily – ať byl jejich technický přínos pro moje ruce sebelepší. Hádal jsem se s učitelkou, že chci hrát Bacha, že techniku se můžu naučit zrovna tak na Bachovi – prostě už odmalička mi vadila povrchní hudba. Odešel jsem z lidušky a chodil na hodiny ke studentce AMU, která na mě byla přísná, ale mohl jsem hrát Bacha i jazzové etudy. Kromě toho jsem si ve 13 letech založil svoji první kapelu Asteroix, hráli jsme písničky od Olympiku a od Beatles. Když mě přijali na střední průmyslovou školu chemickou, založil jsem kapelu F.O.P.A. inklinující k nové vlně a kromě toho jsem chodil hrát do kostelů na varhany,

krát stačí i závan. Proto nemohu poslouchat např. písně Michala Davida z 80. let.

Jako student chemie jsi chodil hrát po večerech na varhany do kostela. To zní až snově. Jaký jsi byl student?

Vždycky jsem to bral velmi vážně i chemii, i muziku – dodneška umím zpaměti namalovat periodickou soustavu prvků. Přes den v laboratoři a večer do kostela. Chemie mě bavila a šla mi, hlavně jsem se naučil analyticko-syntetickému myšlení a rozpoznávání věcí podle jejich vlastností a chování – obojímu tolik potřebnému pro skládání hudby. Hudba a chemie mají jisté podobnosti, jenže hudba jsou pocity a ty jsou pro mě důležitější. Vždycky jsem to bral velmi vážně, až jsem se hudbě úplně odevzdal.

Jakou muziku jsi jako student poslouchal?

Beatles, Led Zeppelin, Toma Jonese, to je pan zpěvák. Pak jsem poslouchal Pražský výběr. Klukům ze školy jsem odposlouchal a napsal akordy k písničkám, co kdo chtěl. Když mi ale přinesli Pražský výběr, tak mě to zaskočilo. Zavřel jsem se doma a celý prázdniny jsem to študoval a notu po notě jsem to stáhnul. Tím se mi rozšířily rozhodně hodně sluchový obzory. Odsud byl už jen krůček k Franku Zappovi a Milesi Davisovi, Igorovi Stravinskému a Svěcení jara, který mám strašně rád.

Používáš k práci počítač, nějaký software?

Ano, ale jen do té míry, aby mi to nesvazovalo ruce. Nejsem otrokem tý technologie, ale ta technologie slouží mně. Používám program Notátor na počítači Atari z 90. let. Na tom tisknu noty a dokonce z těch not hrála London Symphony Orchestra. Vypadalo to, jako když jsem přinesl něco z Bulharska. Šlo o hudbu, oni to pochopili a na takovýhle detaily se povznegli. Bylo jim to vlastně jedno. Pomáhali, pomáhali, snažili se.

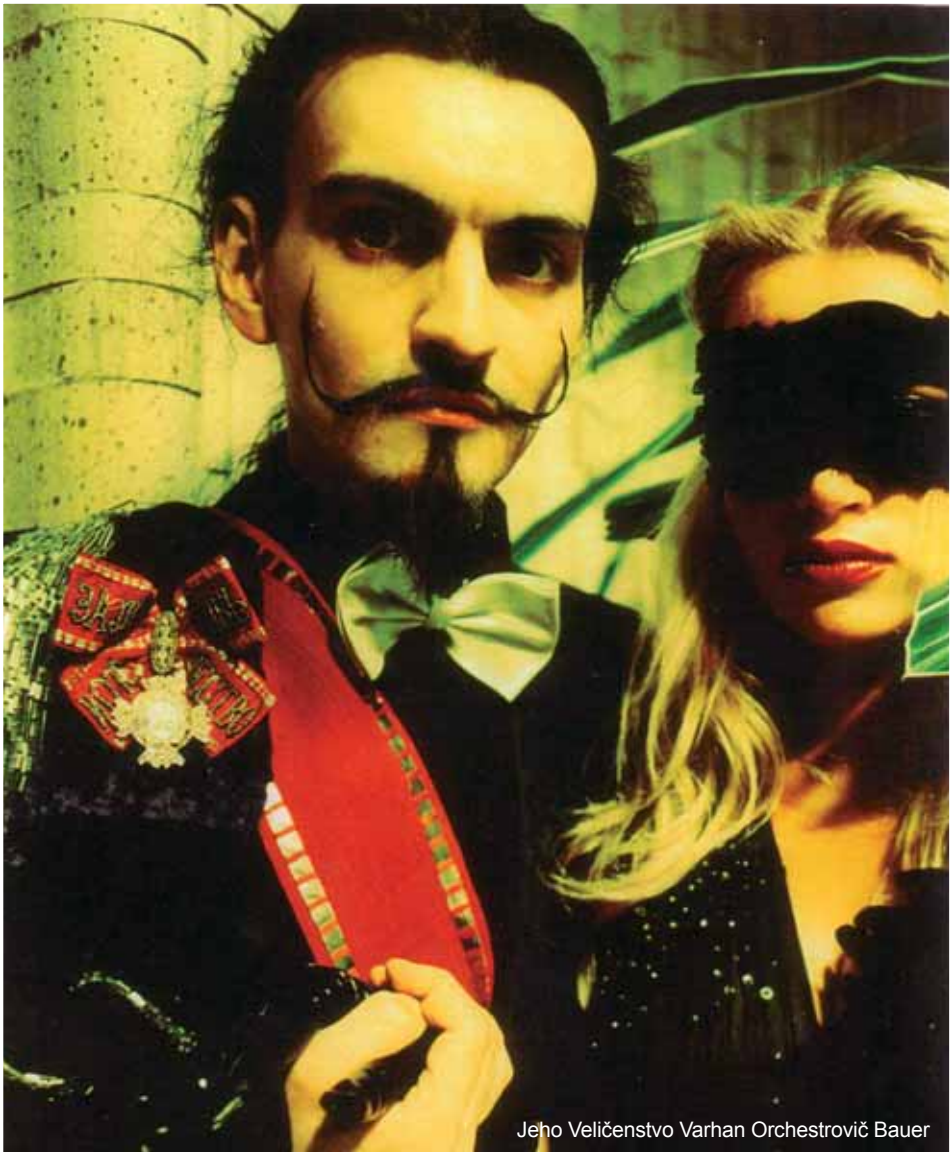
Musel jsem se taky naučit pracovat se zvukem a díky Petru Krkavcovi z disk.cz jsem získal program Nuendo, ve kterém lze zpracovávat audio, midi, vst samplers, plug-ins... a video. Ovládat mě ho naučil sound designer a vynikající zvukař David Hysek, který skvěle zvučí velké koncerty symfonické hudby.

Kdy tě nejčastěji líbí múza?

Většinou komponuju v pracovně, sedím u piana. Nebo ležím a přemýšlím na pohovce, dostanu se do alfa fáze, něco mezi bezvědomím a snem. Při té příležitosti se zvednu, začnu hrát a něco vznikne. Nejradši mám, když se na celou noc můžu zavřít do kostela a improvizuju na varhany. Tam pak nejde o to, co hraju, ale co si nad tím představuju – a vznikne nápad nebo i celá skladba. V kostele jsem taky zjistil, že mám absolutní sluch.

S Járou Cimrmanem byste byli dobrá dvojka, ten používal zase absolutní rým.

Máme společný i určitý způsob sebedeparodie, donkichotství a excentričnosti.

Jeho Veličenstvo Varhan Orchestrovič Bauer

S Járou Cimrmanem bychom určitě chodili spolu do hospody a nadávali na systém :-)

Oblíbený skladatel, autor filmové hudby?

John Williams samozřejmě. Ať jsou to všechny jeho filmy se Spielbergem nebo i ty, co dělal úplně separátně. To je jedno lepší než druhý – myšlenkově i instrumentačně. Nebo jeho předchůdce Bernard Herrmann, který dělal s Hitchcockem všechny jeho horory. To je úplně fenomenální filmová hudba. Stranou od filmový muziky mám hrozně rád Arthura Honeggera, švýcarského skladatele, který žil ve Francii a byl nejdůležitější ze skladatelů tzv. Pařížské šestky. Také Igora Stravinského, zejména jeho Svěcení jara.

... a z českých?

Já mám rád Janáčka. Symfonieta, Taras Bulba nebo zejména Glagolská mše, to jsou záležitosti velmi moderní, zvláštní, neobvyklý v evropském kontextu. No a z filmů samozřejmě Zdeněk Liška, Luboš Fišer a Dalibor C. Vačkář (ten napsal Pyšnou princeznu), taky Miloš Bok je vynikající.

Jsi dirigent Okamžitého filmového orchestru, jak dlouho jsou pod tvou taktovkou?

Těleso vzniklo z mých kamarádů na konzervatoři, které jsem přemluvil, aby do toho šli a hráli moji muziku. Sám jsem se všechno naučil za pochodu.

Varhan a Natalia Portman

Většinu symfonické hudby lidi naposlouchají ve filmech. Aby orchestr přežil, tak se věnuje tvorbě filmový a reklamní hudby, aranží apod. Od začátku mi šlo o žánrovou..., aby to nemělo hranice. Abychom mohli hrát Bacha, Mozarta stejně tak, jako Milese Davise, Franka Zappu. Hrajeme moji filmovou a duchovní muziku plus ještě to, co považujeme za skvělý z český a světový hudby.

Považuješ se více za skladatele filmové, nebo vážné hudby?

Usiluji o zrovnoprávnění těch žánrů mezi sebou. Nenazval bych to vážná, ale duchovní hudba. Hudba, která má jistě mystické přesah. Může vycházet z křesťanský, hebrejský tradice, hinduistický atd., to je jedno.

Důležitý je to duchovno, přesah někam jinam, do věcí mezi nebem a zemí, využíváje přitom samozřejmě postupy ať už klasické, moderní, experimentální nebo jakékoliv. Jsem schopnej obojí kombinovat. Vždycky se snažím, aby to mělo úroveň a aby tam nějaký to duchovno bylo, i když jde třeba o reklamu. Snažím se hlídat si i svůj rukopis. Spousta lidí, když slyší moji muziku, pozná, že jsem to psal já – ať už instrumentačně, tématem či způsobem hudebního myšlení se nějak projevim.

Proslavil ses jako skladatel filmové hudby. Mezi tvé nejznámější práce patří hudba k filmu Goyovy přízraky. Považuješ to i ty za svůj nejvýznamnější hudebně-filmový počín?

Jo, asi jo. Bylo to velice náročné..., sáhl jsem si při tom psychicky i fyzicky na dno. Náhodou jsem se k tomu dostal a pak jsem musel bojovat o každou notu, abych ji tam měl. Půl roku jsem v tom filmu bydlel. Ale velkou výzvou byl i dvouhodinový film Nic víc než Praha, kde je hudba všude.

Zároveň jsi autorem hudby k desítkám reklamních spotů. Které bys vypíchl?

Spot pro libanonskou televizi, jmenovalo se to Nido, někdy v roce 2003. Ta byla velice povedená. Jinak většinou dělám léčiva – Preventan, Ibalgin, Varixinal atd. Plzeň jsem ale taky dělal. Nejvíc mě bavily reklamy, který jsem dělal ven. Reklama na vysavače Sympany a First-

born pro ZDF, zejména ale „Go now“ pro Švédy na výpočetní technologie. Ten klip k tomu byl opravdu super, to byla taková zednářská reklama – velká krásná knihovna, fakt pěkný. I to zadání, venku umění daleko líp zadat. Když dají dobrý zadání, dostanou lepší výsledek. Za tejdén je to celý spláchnutý ze stolu, včetně placení a všeho. U nás se většinou mezi sebou všichni hádají.

Proč pracuješ i na reklamní hudbě? Jde o peníze?

Je to otázka finanční. Samozřejmě se ke každé věci stavím tak, že to je dílo a chci tomu dát největší hodnotu, kterou tomu můžu přidat. Reklamka to bere jenom jako business a neřeší tu duchovní stránku. Já ji bohužel řeším a často se dostanu do konfliktů vlastně sám se sebou.

V říjnu si dirigoval koncert Světlo porozumění. Z jakého podnětu tento koncert vznikl?

Podnět přišel od Petera Gyoriho z Bejt Praha, což je otevřená židovská pražská komunita. Protože má spoustu kamarádů, jak z židovské obce, tak mezi lidmi, kteří jsou svázáni s duchovní, křesťanskou hudbou, tak ho napadlo, že bychom mohli udělat koncert, který by spojil židovskou, křesťanskou muziku i symfonickou a jazzovou muziku. Ideou Světla porozumění bylo to všechno propojit. Když se lidi nechápou, vznikají nedorozumění, začnou předsudky a z toho vznikají konflikty, které přerostly do inkvizic, holocaustů, pogromů a podobných věcí. Kostel sv. Ducha a Španělská synagoga jsou od sebe vzdáleny vzdušnou čarou zhruba 10 metrů, je to zcela unikátní záležitost, když vedle sebe existovaly a existují takovou dobu. Má to určitou sílu a vybízí to ke každoročnímu propojení.

Kdy a kde budeš ještě do konce roku svůj OFO dirigovat?

Okamžitý filmový orchestr bude hrát 3 vánoční koncerty, 5. prosince charitativní mikulášský bazar, Nadace Dagmar a Václava Havlových. Potom 19. prosince v hotelu Hil-

ton pro americké publikum, tam budou spíš jazzový americký koledy + tam zazní můj muzikál Sněhová královna, co jsem napsal asi před 10 lety. No a potom samozřejmě nejdůležitější je tradiční vánoční koncert OFO, který je letos už po sedmácté. První byl v roce 1993 v zrcadlové síni Klementina a od té doby jsou to moje úpravy koled, které jsou někdy hodně jazzové, někdy v duchu křesťanské, vokální symfonické hudby. V pozdějších letech jsem si přizval kolegy, Petra Wajsara, Jana Kučeru, Evu Kalavskou nebo Jana Steinsdörfera, aby napsali svoje vize koled + moje sestra navíc zpívá gospely. Jde vlastně o takovej vánoční, unikátní happening. 21. 12. ve 20:10 v evangelickém kostele U Salvátora u Pařížské ulice, jehož partnerem je letos OSA živě.

U OSA jsi zastupován již od roku 1999. Jaké důvody tě k tomu vedly? Poradil bys i ostatním hudebním skladatelům a textařům nechat se OSA zastupovat?

Určitě! Žádný skladatel nemá šanci ohlídat si, kde všude ho hrajou. Navíc muzikanti jsou bohémové létající v oblacích, čili na-prosto se jim vyplatí, dle mého názoru, nechat se zastupovat OSA. Jinak by ty peníze nikdy z nikoho nedostali. Je dobře, že taková organizace existuje a pomáhá autorům zúčtovat použití jejich duševního vlastnictví.

Jak vnímáš aktivitu České pirátské strany a antipatie rozšířené mezi veřejností vůči OSA?

Neznám je a ani mě nějak... Antipatie vůči OSA je dána tím, že Češi vůbec neradi platěj.

Omar Sharif pozehnal zasnoubení Barbary a Yehana

Tím, že útočí na OSA, útočí nepřímou autorskou obec. Chceš se bránit?

Ať něco nejdřív vytvořej, pak teprve můžou pochopit, jak se věci mají. Autor, když napíše písničku, kterou si zpívá celej národ, tak nemá žádný jiný nástroj, jak za to dostat zaplacení. Když ji napíše z vlastního popudu, tak nedostane vůbec nic. Jedinej nástroj, jak za tu práci něco dostat, je prostřednictvím OSA.

Trabant jsi vyměnil za Mini Cooper. Pokud nic jiného, stává se z tebe ekolog, nebo je Mini tvůj vysněný vůz? A jak se ti tam vejde rodina s kočárkem, sedačkou...?

V trabantu je v zimě opravdu strašná zima. Mini jsem si vždycky přál, je to jedno z aut – legend, které je přesně pro mě.

Pro rodinu jsem samozřejmě musel pořídit něco většího z bazaru.

Kde jste se s svojí manželkou Barbarou potkali?

Petr Svoboda mě pozval jako porotce do Trenčína na Art film. Přišla čerstvá absolventka trnavské univerzity, ten den dostala diplom. Moc hezká, chytrá a příjemná slečna, a tak jsem se s ní seznámil, pak jsem si ji vzal a teď s ní mám krásného syna Davida Lva, už mu brzy bude rok.

Máš ještě jednoho syna...

Staršímu synovi je už patnáct, má vlastní kapelu a hraje rock na kytaru, kterou má ode mě.

Přibliž nám, co připravuješ na příští rok.

Na začátku roku budu psát skladbu na objednávku – od orchestru Basel Sinfonietta. Na podzim má Václav Havel životní jubileum. Zhudebnil jsem jeho básnickou sbírku Antikódy – angažovaná artikulace absurdity. Oslovilo mě to neotřelými myšlenkami a kontexty zkoncentrovanými do krátkých úderných typogramů a hříček. Rád bych toto Oratorium pro velký orchestr, sbor, sóla, varhany, recitátory... provedl v Obecním domě jako poctu člověku, který je alespoň pro mě symbolem vytrvalosti v boji proti totalitě, konvenčnosti a hlouposti.

Máš rád sladké? Jaké zmrzlině neodoláš?

Karamelový pohár, na který mě bral děda do kavárny k Myšákovi. Má 3 složky: vanilkovou zmrzlinu, karamelovej sirup a drčený ořechy (nebo mandle). Tohle dohromady je geniální kombinace.

